Luonnonvaraosasto
Erityisasiantuntija Jussi Laanikari

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN VASTINE RIISTAVAHINKOLAIN MUUTTAMISTA KOSKEVAAN HALLITUKSEN ESITYKSEEN SAATUIHIN LAUSUNTOIHIN (HE 263/2018 vp)

Yleistä
Esityksen keskeisenä tavoitteena on edistää riistavahingon kärsijöiden tasapuolista kohtelua tilanteessa, jossa korvausvarat eivät riitä korvauksien täysimääräiseen suorittamiseen. Tavoitteen saavuttamiseksi esityksessä ehdotetaan poikkeuksellisen suuresta porovahingosta maksettavaa erityistä korvausta koskevaa sääntelyä kumottavaksi. Myös suurpetoihin liittyvät porovahingot eriytettäisiin viljelys-, eläin- ja irtaimistovahinkojen korvaamisesta siten, että viljelys-, eläin- ja irtaimistovahingot korvattaisiin jatkossa täysimääräisinä. Porovahinkoja koskevaan ilmoitukseen tulisi liittää esimerkiksi vahingon tarkan aika- ja paikkatiedon lisäksi valokuva vahingon kohteesta ja kohteen ympäristöstä. Vahinkopaikka tulisi myös merkitä maastoon. Esityksellä myös ajantasaistetaan maatalous- ja satovahinkojen korvaamista koskevaa säännöstöä.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että valiokunnalle esitetyissä lausunnoissa pääasiallisesti kannatettiin esitettyjä muutoksia. Lausuntoihin sisältyi myös kriittisiä näkemyksiä ja muutosehdotuksia, joihin vastataan jäljempänä.

Lausunnot
<u>Viljelys-, eläin- ja irtaimistovahinkojen korvaus jatkossa täysimääräisenä (RVL 9§)</u>
Lex Halla paliskuntien (Oivanki, Halla; Alakitka) lausunto
puolelta on esitetty, että suurpetojen aiheuttamille vahingoille esitettäisiin oma budjetti erillisinä suurpetojen aiheuttamista porovahingoista.

Suomen porosaamelaisten lausunto

Yhdistys ei pidä oikeana eriyttää porovahingot luokkaan, jossa aiheutuvia vahinkoja ei sitten välttämättä korvattaisi täysimääräisesti. Yhdistys vetoaa poronhoitajien tasa-arvoiseen kohteluun vahinkotilanteiden tarkastelussa ja korvaamisessa.

MMM:

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että periaatteessa voisi olla mahdollista, että petovahinkojen korvaamismomentin 30.40.42 päätösosassa sidottaisiin riittävä summa käytettäväksi kotieläin- viljelys- ja mehiläis- sekä koiravahinkojen korvaamiseen. Em. vahingot ovat olleet suuruusluokkaa 0,4-0,6 miljoonaa euroa koko 2010 luvun ja aika hyvin ennustettavissa, toisin kuin porovahingot. Tällä hetkellä varaukset kuhunkin vahinkoluokkaan on budjetin suunnitteluosassa, joka on joustavampi kuin päätösosa.

Tulos olisi lähes sama, paitsi tilanteessa, että määräraha kotieläin- viljelys ja mehiläis- sekä koiravahinkojen vahinkoihin ei tule kokonaisuudessaan käytetyksi. Silloin sitä ei voi käyttää porovahinkojen leikkaamistilanteessakaan korvaamiseen eikä myöskään vahinkojen estämiseen ilman budjetin tekstin muuttamista. Edellä mainittujen vahinkojen täysimääräinen korvaus voi mahdollistaa lähes reaaliaikaisen korvaamisen, mikäli edelliseltä vuodelta on jäänyt määrärahoja.

Luonnonvarakeskuksen lausunto
Esityksen ennakoiduista suurpetopolitiikan ohjausvaikutuksista on monelta osin olemassa valitettavan vähän kotimaista tai kansainvälistä tutkimustietoa. Jonkin verran tutkimuksellista tukea on saatu lakiehdotuksen mukaiselle odotukselle, jonka mukaan suurpetojen läsnäolon hyväksyttävyys on yhteydessä siihen, liittyykö tilanteeseen taloudellisen menetyksen uhka. Selvää tutkimuksellista näyttöä ei ole siitä, että petovahingon perusteella saadut korvaukset muuttaisivat korvauksensaajien yleistä suurpetoasennetta vahinkoa edeltävää tasoa positiivisemmaksi. Rahallinen tuki vahinkojen ennaltaehkäisyyn näyttää parantavan suurpetojen sietämistä ja hyväksyntää.

MMM:
Vaikka tutkimuksellista näyttöä ei olisikaan, maa- ja metsätalousministeriö arvioi silti, että määrärahojen leikkaukset etenkin kotieläin-ja koiravahinkojen osalta lisäävät etenkin susiin liittyvää konfliktia aivan toisella tavalla kuin porovahinkojen leikkaukset, jossa petovahinkokorvaukset ovat osittain muodostuneet osaksi paliskunnan osakkaiden tulonmuodostusta. Kuten SM:n lausunnossa todetaan, oman koiran joutuminen suden tappamaksi aiheuttaa poikkeuksellisen paljon mielipahaa ja huomattavia omaisuusmenetyksiä, varsinkin, jos koira on menestynyt näyttelyissä ja metsästyskokeissa. Mm. koettu epäsuhta valtion susipolitiikan ja suden tappamasta koirasta saatavan korvauksen välillä aiheutti noin vuosi sitten Itä-Suomessa sen, että usea riistanhoitoyhdistys harkitsi SRVA-sopimuksen irtisanomista. Seuraukset sopimusten irtisanomisesta olisivat olleet poliisin kannalta erittäin hankalat. Kolarihirvien ja suurpetojen jäljestämiset, karkottamiset ja lopettamiset olisivat jääneet poliisin hoidettaviksi.

Suurpetojen poikkeuslupien saanti on myös poronhoitoalueella helpommin perusteltavissa puuttuvien vahingonestotoimenpiteiden johdosta.

<u>Kadonneiden eläinten korvaamatta jättäminen (11§)</u>

MTK:n lausunto

Jos kotieläin katoaa todistettavasti suurpedon hyökkäyksen välittömänä seurauksena, tulee korvauksen piiriin kuulua myös kadonneet eläimet. On täysin kohtuutonta, että esimerkiksi susihyökkäyksen yhteydessä kadonnutta kotieläintä ei korvattaisi lainkaan.

Petojen tappamien kotieläinten korvaukset perustuvat eläinten käypään arvoon. Yrittäjä joutuu kuitenkin huolehtimaan myös kuolleiden eläinten hävittämisestä. Käytännössä lisäkustannuksia tulee raatokeräilymaksuista, jotka ovat eläimestä riippuen noin 40-100 euroa/kpl. Tämä ruhojen hävittämisestä aiheutuva kustannus tulee lisätä maksettavien vahinkojen korvausperusteisiin.

Suomen riistakeskuksen lausunto

Voitaisiinko esitystä tarkentaa että, ”korvausta ei suoriteta kadonneesta eläimestä, mikäli katoamista ei pystytä todentamaan suurpedon aiheuttamaksi

MMM:
Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että todistettavasti suurpedon mukanaan vieneet kotieläimet voidaan korvata edelleen. Esimerkiksi GPS –pannoitettu susi voitiin liittää koiravahinkoon ajan ja paikan suhteen vaikka koiraa ei löytynytkään. Toisaalta kotieläimiä ja metsästyskoiria karkaa ja katoaa vuosittain lukuisia ja suurpedon tappamaksi ei niitä kaikkia ole syytä laittaa. Maa- ja metsätalousministeriö ei näe estettä tarkentaa esitystä Suomen riistakeskuksen esittämällä tavalla.

Maatalouden suuntaviivat 2014-2020 hyväksyvät välillisistä kustannuksista ainoastaan loukkaantuneiden eläinten hoidosta aiheutuneet eläinlääkintäkustannukset sekä kadonneiden eläinten etsintään liittyvät työvoimakustannukset. Riistavahinkolaissa eläinlääkintäkustannukset korvataan, mutta kadonneiden eläinten etsimistä ei. Raatokeräilymaksua ei näin ollen voisi sisällyttää korvattaviin vahinkoihin.

Poikkeuksellisen suuria porovahinkoja koskevan pykälän poisto (RVL 15§)

Paliskuntain yhdistyksen lausunto
Nykyisen korvauskäytännön sijaan porovahingosta tulisi korvata poron käypä arvo kaksinkertaisena

Saamelaiskäräjien lausunto
Lausunnossa on esitetty, että pedon tappamaksi hyväksytyn poron arvo korvattaisiin kaksinkertaisena, jolloin järjestelmä olisi tasapuolinen ja maksettava korvaus voisi alueesta riippumatta vastata ainakin lähestulkoon syntyviä kokonaisvahinkoja liitännäiskustannuksineen ja että löydetyn poron arvon korvaaminen ei kata huomattavia etsintätöistä aiheutuneita.

MMM:

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että talousarviossa on esitetty porovahinkojen korvaamiseen 7,75M€. Alustavien laskelmien mukaan vuoden 2019 talousarvion määräraha riittäisi vuoden 2018 porovahinkojen täysimääräiseen korvaamiseen, jos ns. Lex Halla korvauselementti poistuu. Etsintäkuluja ja löytymättömiä poroja korvataan jo käyvän arvon korvauksella eli 1,5 kertaisuudella. Korotuskertoimen nosto 1,5->2 tarkoittaisi, että kaikilta poronomistajilta jouduttaisiin leikkaamaan tuo ylimenevä osa (n. 2 M€) pois joka tapauksessa.

Porovahinkojen vahinkoilmoituksen täydentäminen valokuvilla ja tarkalla koordinaatilla sekä paikan merkintä maastoon sekä ilmoituksen tekeminen sähköisesti (RVL 23§)

Muonion ja Sodankylän kuntien lausunnot

Kunnat ovat esittäneet, että pilotoitu ja toimivaksi osoittautunut sähköinen porovahinkojen ilmoitus- ja vahingonkorvaussovellus *Pesä* tulisi säätää pakolliseksi monenkirjavan ilmoitusmenettelyn ja epätarkkojen paikkatietojen korjaamiseksi.

Paliskuntain yhdistyksen lausunto
Paliskuntain yhdistys esittää, että jatkossa porovahingoissa vahinkoilmoituksen ja samalla korvaushakemuksen tekee vahingonkärsijän paliskunta.

MMM:
Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että *Pesä*-sovellus on otettu käyttöön jo 21/56 paliskunnasta ja se on nopeuttanut merkittävästi petojen aiheuttamien vahinkojen käsittelyä, koska vahinkoilmoitus siirtyy sähköisesti kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen käsiteltäväksi. Vahinkojen paikkatiedot ovat myös olennaisella tavalla parantuneet. MMM pitää kuitenkin vapaaehtoisuutta parempana vaihtoehtona hyvän hallinnon näkökulmasta. Tarkat GPS –koordinaatit voidaan hankkia myös muilla laitteilla ja samoin valokuvat. Käyttöönotto voi olla tarpeetonta joissakin paliskunnissa, joissa vahinkoja on vain vähän. Tunnusten hankkiminen tai käytön

opettelu on yleensä kynnys ottaa käyttöön uusi järjestelmä ja edellyttää tiettyä siirtymäaikaa, jotta kaikki paliskuntien poroisännät saadaan koulutettua.

Esityksessä on täsmennetty vahinkoilmoituksen tekoa ja porovahingoissa vahinkoilmoituksen tekee vahingonkärsijän paliskunta mikä aiemmin oli pelkkä paliskunta. Korvaushakemus on jo mahdollista tehdä *Pesä*-sovelluksella, mutta riistavahinkolaissa (31-32§) ei ole sanottu, kuka voi jättää korvaushakemuksen. Käytännössä useat paliskunnat ovat valtuuttaneet poroisännän hakemaan korvausta osakkaiden puolesta.

Inarin kunnan lausunto
Osa maaseutuelinkeinoviranomaisista on vaatinut paikkamerkintää maastoon jo aiemmin. On kuitenkin todettava, että puuttomassa tunturimaastossa näkyvän merkin teko voi olla hankalaa tuulen ja tuiskun vuoksi. Tulisi huomioida, että maasto-olosuhteet voivat olla talvella hankalat pimeyden ja kylmyyden vuoksi. Kaamoksen aikana valo ei riitä tarkkoihin kuviin ja pakkasessa akut ja patterin loppuvat nopeasti. Mikäli kuvat säädetään pakollisiksi ei niiden puuttuminen saa lisätä maaseutuelinkeinoviranomaisten työmäärää. Paineet porovahinkojen tarkastusmäärien lisäämiseksi kunnissa ovat tälläkin hetkellä kovat, mutta resursseja ei ole riittävästi. Inarin kunta on tiedustellut, onko kuvan puuttuminen syy vahingon hylkäämiseen tai miten toimitaan, jos ilmoitus ei vastaa tarkastuksessa todettua poroa tai paikan merkintä puuttuu maastosta? Missä vaiheessa väärin ilmoitettu vahinko katsotaan petoksen yritykseksi?

Maaseutuviraston (nyk. Ruokavirasto) lausunto

Maaseutuvirasto on kannattanut maa- ja metsätalousministeriölle esityksen luonnoksesta antamassaan lausunnossa porovahinkojen kuvaamista, sillä vahinkojen valokuvaamisesta on esityksessä mainittuja hyötyjä. Lisäksi Maaseutuvirasto on pitänyt tärkeänä, että kuvan toimittamiselle on oltava mahdollisuus myös muussa kuin sähköisessä muodossa. Maaseutuvirasto haluaa kuitenkin tuoda esille, että esitetyn sääntelyn perusteella kuvan toimittamattomuus johtaisi siihen, että vahinkoa koskeva korvaushakemus olisi hylättävä.

Paliskuntain yhdistyksen lausunto
Valokuva vahinkopaikalta lisää järjestelmän läpinäkyvyyttä. Valokuvaus voi hankalissa sääolosuhteissa olla haastavaa. Kovalla pakkasella, tuulessa ja tuiskussa kamera hyytyy auttamatta nopeasti. Siksi valokuvan puuttuminen vahinkoilmoituksesta ei voi olla hylkäyksen peruste sinällään. Tällöin maastotarkastukset tulee kohdentaa tapauksiin, joista valokuva puuttuu.

Suomen porosaamelaiset lausunto
Yhdistys esittää poistettavaksi kokonaan sellaiset esitykset, joiden toteuttaminen on mahdotonta kuten valokuvaaminen ja maastomerkintöjen laittaminen mahdottomaan maastoon.

MMM
Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että kuvatuissa tilanteissa valokuvan, vahinkopaikan merkinnän puuttuminen tai sen häviäminen tuskin yksistään on hylkäämisperuste, etenkin jos puuttuva kuva pystytään perustelemaan olosuhteilla tai paikalle löydetään tarkoilla koordinaattitiedoilla tai poromiehen opastamana mahdollisessa maastotarkastuksessa. Asia on kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen harkinnassa. Selkeät väärinkäytöstapaukset tulisi välittömästi saattaa poliisin tutkittavaksi. Valokuvan puuttuessa tulisi olla korotettu valmius järjestää paikalle maastotarkastus, jonka kulut korvataan nykyisellään kunnalle. Kuten Lapin ELY –keskus toteaa, mikäli valokuvaa ei esim. teknisistä syistä ole ollut mahdollista ottaa, tulee asia perustella. Osa poronomistajista on jo nyt ottanut valokuvia vahinkoporoista, millä on voinut olla ratkaiseva vaikutus oikaisuvaatimusvaiheessa, etenkin jos kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen ei ole ehtinyt paikalle siten, että poron raadosta olisi maastotarkastuksessa ollut riittävästi jäljellä havaintojen tekemiseksi. Ottaen huomioon sen, miten paljon aikaa ehtii kulua siihen, kun mahdollisesta kielteisestä petovahinkokorvauspäätöksestä voi hakea oikaisua ELY-keskukselta, korvauksen hakijallekin on hyödyksi, jos vahinkoporosta ja —paikasta on olemassa valokuvia. Kuva voidaan toimittaa myös muussa muodossa kuin sähköisessä muodossa ja *Pesä* –sovellusta käyttämättä ja kunnille on luotu mahdollisuus liittää ne tukisovellukseen osaksi vahingonkorvaushakemusta.

Noin 20 euron investoinnilla on mahdollisuus hankkia matkapuhelimelle varavirtalähde sekä autolaturi ja moottorikelkoissa ja mönkijöissä on yleensä vakiona 12V ulostulo autolaturia varten. Porovahinkojen ilmoitus- ja vahingonkorvaussovellus *Pesä* –sovellus vähentää maaseutuelinkeinoviranomaisten työmäärää merkittävästi, joten maastotarkastuksiin voidaan varata enemmän aikaa ja henkilöresursseja. Pesän kautta tulevat valokuvat sisältävät myös aikaleiman ja koordinaattitiedon, joten niiden osalta maastotarkastustarve vähenee huomattavasti.

Maaseutuviraston (nyk. Ruokavirasto) lausunto
Riistavahinkolain 23 §:ää muutettaisiin siten, että vahinkoilmoitus voidaan tehdä myös sähköisesti. On otettava huomioon, että kaikkia vahinkoilmoituksia ei tällä hetkellä voi tehdä sähköisesti. Maaseutuviraston kautta maksettavista riistavahingoista voi toistaiseksi ilmoittaa sähköisesti vain petojen aiheuttamat porovahingot. On myös hyvä harkita, tarvitseeko sähköisestä ilmoittamisesta säätää erikseen, vai riittääkö asiassa annettu yleislaki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003).

MMM:
Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että on totta, ettei kaikkia vahinkoilmoituksia voi tehdä sähköisesti, mutta ministeriöllä on parhaillaan käynnissä hanke, jossa kotieläin- viljelys- ja mehiläis- sekä koiravahingot voitaisiin ilmoittaa ja korvaukset hakea sähköisesti. Voi olla, että sovelluksesta tulee työkalu myös kuntien maaseutusihteereille maastotarkastuksiin. Tarkempi sääntely voi hyvin tulla sanotun yleislain kautta.

Metsähallituksen lausunto

Mikäli vahinkopaikka valokuvataan ja koordinaatit ilmoitetaan riittävällä tarkkuudelle, maastoon merkintä tuntuu tarpeettomalta lisätoimelta. Mikäli merkintä kuitenkin vaaditaan, se tulisi tehdä biohajoavilla merkintänauhoilla roskaantumisen välttämiseksi.

MMM:
Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että Luonnonvarakeskuksen tutkimuksessa tarkastuksissa porovahinkopaikoista 12% oli annettu väärät koordinaatit, joten maastoon merkintä lisätoimena puoltaa paikkaansa. Laitteista, satelliiteista ja käytetystä koordinaattijärjestelmästä johtuen paikannuksessa saattaa olla pieniä heittoja, joten maastoon merkintä saattaa helpottaa poronraadon löytymistä. Biohajoava merkintänauha on varsin kannatettava ehdotus, mutta muitakin löytämistä helpottavia merkintätapoja voi olla jo nykyisellään käytössä luonnon omista materiaaleista, jotka eivät roskaa. Merkintänauhan sijasta voi tulla kysymykseen myös jokin ympäristöystävällinen merkintämaali.

<u>Riistavahinkolain soveltamisalan suhde Suomen ja Norjan välillä solmittuun poroesteaitasopimukseen ja porojen korvaaminen poronhoitoalueen ulkopuolella (ei sisälly HE:een)</u>

Lapin ELY-keskuksen lausunto

ELY-keskus toivoisi lainsäädännöllä otettavan kantaa siihen, miten suhtaudutaan, jos vahinkoporo löytyy valtion rajojen ulkopuolelta eli miten suhtaudutaan Suomen ja Norjan välillä solmittuun poroesteaitasopimukseen suhteessa riistavahinkolakiin. Valtiosopimusta ei ELY-keskuksen näkemyksen tule soveltaa petovahinkoihin, koska siitä ei löydy tältä osin mitään mainintaa, kun taas vastaavasti riistavahinkolaista sääntely löytyy seikkaperäisesti sanotun lain 1 §:n mukaisesti, mikä pitää sisällään myös maastotarkastusten järjestämisen.

Paliskuntain yhdistyksen lausunto

Porovahinkona tulee korvata paitsi poronhoitoalueella myös poronhoitoalueeseen rajoittuvan kunnan alueella tapahtuvat paliskunnalle tai paliskunnan poronomistajalle aiheutuvat vahingot. Ulkopuoliset tekijät aiheuttavat toisinaan porojen joutumisen poronhoitoalueen ulkopuolelle. Pedot ja muut häiriötekijät, kuten metsästyskoirat, ajavat aika ajoin poroja poronhoitoalueen rajojen yli.

Tämän lisäksi vahingot tulee korvata Suomen tasavallan ja Norjan kuningaskunnan välisen sopimuksen poroaitojen rakentamisesta ja kunnossapidosta sekä muista toimenpiteistä porojen estämiseksi pääsemästä toisen valtakunnan alueelle (978/2016) mukaisen aidan Suomen puoleisella alueella vaikka alue olisi Norjan valtion maata. Raja-aitasopimuksen esitöiden mukaan säännös tarkoittaa sitä, että porojen rajanylityksen katsotaan tapahtuvan, kun porot ylittävät poroaidan (muualla kuin Teno- ja lnarijokilaaksossa), riippumatta siitä minkä valtakunnan alueella porot ovat. Toisin sanoen poroaita on poronhoitoasioissa määräävä raja. Käytännössä paliskunnan toiminta-alue ja laidunmaa ulottuvat poroaitaan, riippumatta siitä kumman valtion alueella poroaita sijaitsee.

Suomen porosaamelaiset ry lausunto
Porovahingot tulisi korvata myös valtakunnan rajojen ja lähinnä Norjan ja Suomen välisen poroesteaidan välisellä alueella. Yhdistys esittää, että tästä otetaan selventävä määräys riistavahinkolakiin poronhoitoalueen rajauksessa. Poronhoitolain 6 §:n mukaan paliskunnan rajoilla olevat esteaidat on katsottava paliskunnan rajaksi, joten myös Suomen tasavallan ja Norjan kuningaskunnan välillä oleva poroesteaita on katsottava paliskunnan rajaksi.

MMM:
Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että nyt tehtävissä riistavahinkolain muutoksissa ei valmisteluaika huomioiden ole voitu ratkaista kaikkia porovahinkoihin ja maastotarkastuksiin liittyviä ongelmatilanteita, joten asia tulisi jättää jatkovalmisteluun. Maaseutuelinkeinoviranomaisen toimivalta ei ylety valtion rajojen ulkopuolelle, joten maastotarkastusta vahingolle ei voida suorittaa. Vastaavanlainen tilanne myös muualla Suomessa, jos suurpedon epäillään tappaneen koiran esimerkiksi Venäjällä. Myöskään siellä ei voida järjestää maastotarkastusta. Porot korvataan poronhoitoalueen ulkopuolella muun Suomen alueella normaalin käyvän arvon mukaisesti ilman korotuksia.

<u>Vasahävikkikorvauksen muuttaminen (RVL 13-14§, ei sisälly HE:een)</u>
Saamelaiskäräjien lausunto
Kesä- ja syysaikaiset vasoille aiheutuneet vahingot tulisi korvata normaalisti silloin, kun pedon tappamaksi joutunut eläin löytyy ja on tunnistettavissa.

Paliskuntain yhdistyksen lausunto
Korvausjärjestelmän puutteena on kuitenkin se, ettei löytyneitä petojen tappamia vasoja korvata laisinkaan. Tämän epäkohdan korjaamiseksi esitämme poistettavaksi kokonaan l. momentin viimeiset lauseet:" Vasonnan ja marraskuun viimeisen päivän välisenä aikana suurpetojen tappamat tai suurpetovahingon takia lopetetut poronvasat korvataan 14 §:n mukaisessa menettelyssä. Joulukuun ensimmäisestä päivästä alkaen suurpetojen tappamat poronvasat tai suurpetovahingon takia lopetetut poronvasat korvataan tämän pykälän nojalla."

Petojen tappamina löytyneitä vasoja on löytynyt vuosittain noin 200, joten korvauskustannukset olisivat arviolta noin 100 000 €.

MMM:
Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että esitys on päällekkäinen puhtaasti laskennallisiin tietoihin perustuvan vasahävikkikorvauksen kanssa ja johtaisi ylikompensaatioon. Esitys olisi myös niin suuri ja merkittävä muutos, että se olisi hyväksytettävä komissiolla eikä sellaisen muutoksen menestymismahdollisuutta voi ennustaa. Komissio on vastustanut aiemmissa notifioinneissaan ja yleisesti kaikkia esityksiä, jotka voisivat johtaa ylikompensaatioon. Esitys lisäisi alussa kustannuksia ainakin 100 000 eurolla, mutta varmasti kasvaisi nopeasti, kun löytymistä helpottavien, suhteellisen edullisten (n. 80€) ja uudelleen käytettävien kuolinkellojen käyttöä vasoilla lisättäisiin.

RVL 3 §, ei sisälly HE:een)

MTK:n lausunto
Riistavahinkolain 3.pykälän 1. momentin mukaan viljelysvahinkona korvataan pellolle, puutarhalle, taimistoviljelmälle ja kootulle sadolle aiheutunut vahinko. Korvausten piiriin tulee lisätä viljelyssä ja sadon varastoinnissa käytettävät materiaalit ja niiden asentamiseen liittyneet työkustannukset. Tämä tarkoittaa esimerkiksi mansikan tai vadelman viljelyssä käytettäviä muoveja ja niiden asennuskustannuksia.

Suurpetojen aiheuttamien lisäkustannusten taakanjakoa tulee myös kohtuullistaa. Nykytilanteessa ennakkosuojauksesta korvataan yrittäjille vain suoja-aitojen rakennusmateriaalit. Aitojen rakentamiseen ja suojauksen ylläpitoon liittyvät työkustannukset tulee lisätä korvausten piiriin. Laajempi korvausmenettely on perusteltu, koska suurpedot aiheuttavat yrittäjille lisäksi hyvin merkittäviä muita lisäkustannuksia ja ylimääräistä kotieläinten valvontaan ja päivittäiseen suojaamiseen liittyvää työtä. Ennakkosuojaamiseen liittyviä määrärahoja tulee varata siten, että käytännön toiminta ei vaikeudu kesken vuoden.

MMM:
Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, ettei hirvieläinten aiheuttamia vahinkoja elottomalle irtaimistolle ole koskaan korvattu eikä tulisi edelleenkään korvata. Myöskään vahingon aiheuttamaa työkustannusten lisäystä ja välillisiä vahinkoja (esim. aitojen särkymisestä johtuvat kotieläinten aiheuttamat kasvavan tai kootun sadon vahingot) ei tulisi korvata. Korvauksen piiriin tulisi huomattava määrä lisää korvattavaa pelkästään hirvieläinten normaalista liikkumisesta, jonka suuruutta ei voida etukäteen arvioida.

Maa- ja metsätalousministeriö lähtee siitä, että aitamateriaalin tulisi riittää mahdollisimman monelle potentiaalisen vahingonkärsijälle ja harkinta tehdään Suomen riistakeskuksessa tapauskohtaisesti kustannusvastaavuusperiaatteella. Tälläkään hetkellä n. 300 000 eurolla hankittu aitamateriaalia ei riitä koko vuotta ja sen johdosta Suomen riistakeskus onkin hakenut petovahinkomomentilta 500 000 euroa aitamateriaaleihin ja ennaltaehkäisyn kehittämiseen. Mikäli aitojen rakentamiseen ja suojauksen ylläpitoon liittyvät työkustannukset tulisivat korvausten piiriin, materiaalia ei riittäisi läheskään kaikille. Oma työpanos tai investointi myös sitouttaa aidan kunnossapitoon paremmin.

Reviiripohjainen korvausjärjestelmäkokeilu (ei sisälly HE:een)

Suomen luonnonsuojeluliiton lausunto

Porokorvauksista huolimatta jopa erittäin uhanalaisen ahman tappolupia on ruvettu antamaan uudelleen. Ahmalla kannattaisi kokeilla reviiripohjaista korvausjärjestelmää, joka on toiminut hyvin luonnonsuojelulain puolella maakotkalla. Lakiin pitäisi lisätä mahdollisuus rahoittaa ja tehdä tällainen kokeilu.

WWF:n lausunto
WWF on toistuvasti esittänyt, että tärkein toimenpide ahman ja poronhoidon yhteensovittamisessa olisi siirtyä reviiripohjaiseen, ahman onnistuneiden pesintöjen määrän perusteella paliskunnalle maksettavaan porovahinkojen korvaukseen. Maakotkan kohdalla näin toimitaan jo. Maakotkan esimerkki osoittaa, että reviiripohjaisen korvausjärjestelmän myötä lajiin kohdistuva vaino on käytännössä loppunut ja asenteet maakotkaa kohtaan ovat muuttuneet positiiviseen suuntaan. Ruotsissa siirryttiin reviiripohjaiseen ahman aiheuttamien porovahinkojen korvaukseen jo 1990-luvulla, ja sen jälkeen Ruotsin poronhoitoalueen ahmakanta on kasvanut merkittävästi.

MMM:

Ahman samoin kuin muidenkin suurpetojen osalta on usein esitetty ratkaisuksi siirtymistä reviiripohjaiseen korvausjärjestelmään. Korvausjärjestelmän muuttaminen ei ratkaise vahinkoihin eikä etenkään petovahinkokorvausmäärärahoihin liittyvää ongelmaa, sillä jo nykyisen järjestelmän kohdalla on ollut suuria vaikeuksia maksaa korvauksia täysimääräisenä vahingonkärsijöille. Reviiripohjainen korvausjärjestelmä kohtasi huomattavaa vastustusta ahmanhoitosuunnitelmaluonnoksen lausuntokierroksella poroelinkeinon suunnalta, joten siihen siirtymiselle ei ole edellytyksiä. Reviiripohjaista korvausjärjestelmää vastustetaan laajasti paliskunnissa mm. seuraavista syistä: ei vähennä vahinkojen määrää, ahmalla ei ole rajattavaksi soveltuvia reviirejä, vaatii valtiolta mittavia tutkimusresursseja ahmojen kartoittamiseen ja ahmanpesien etsintään, ei poistaisi petokantojen kontrolloinnin tarvetta, korvauksen kohdentuminen koko paliskunnalle kestämätön ratkaisu, osa nykyisistä vahinkopaliskunnista jäisi ilman korvauksia, asettaisi paliskuntien osakkaat keskenään eriarvoiseen asemaan, raadot tulisi edelleen etsiä maastosta omistajan todentamiseksi, aiheuttaisi merkittäviä taloudellisia tappioita ahmatuhoista kärsiville yksittäisille poronomistajille, ohjaisi korvauksia sivutoimisille tai harrastuksenomaisesti poronhoidon parissa toimiville. Huomattava on myös, että tällaiseen korvausjärjestelmään siirtyminen ei ole pelkästään kansallisesti ratkaistavissa. EU-tasolla sellainen muutos ei ole suurpetojen suojelusta vastaavan komission ympäristöpääosaston käsissä vaan korvausjärjestelmän muuttaminen edellyttää maatalouspääosaston hyväksyntää virallisessa notifiointiprosessissa. Maa- ja metsätalousministeriöllä ei ole ollut suunnitelmia siirtyä reviiripohjaiseen korvausjärjestelmään edes kokeiluluontoisesti.

Reviiripohjaisen korvausjärjestelmän luominen olisi vuosikausien prosessi notifiointeineen, minkä osoittaa mm. luonnonsuojelulailla rauhoitettujen lajien korvausjärjestelmän valmisteluprosessi, jonka yhtenä tavoitteena on nostaa em. maakotkien porovahinkojen korvausjärjestelmä perustuslain vaatimalle tasolle ja se edellyttää myös notifiointia komissiolle. Käytännössä hanke alkoi jo vuonna 2016 selvitysten hankkimisella. Maa- ja metsätalousministeriö arvioi, että reviiripohjainen korvausjärjestelmä vain jakaisi saman rahan paliskunnille eri tavalla, mutta suurpetotutkimukseen tarvittaisiin huomattavia lisäresursseja, että perusteet jaolle täyttyisivät.